Zöldi László

Ungvári Tamás halálára

Ha valaki a nyolcvankilencedik születésnapja előtt néhány héttel távozik az élők sorából, a róla szóló nekrológ címében fölösleges szépelgő szavakkal helyettesíteni a halált. Elvégre szép kort élt meg, amely egyébként tele volt üldözéssel. A halálát követő órákban tűpontosan fogalmazott Kornis Mihály a Facebookon: „Egész életében üldözték, …néha okot is adott rá."

A zsidóságával nem adott okot, az üldöztetést „csak" elszenvedte a múlt század negyvenes éveiben. Műveltségével azonban annyira kiemelkedett a környezetéből, hogy ezt sokan tudálékosságnak tartották, és ellenszenvvel fogadták. Volt rangos szerzőm az Élet és Irodalom publicisztikai rovatában, és voltam szerzője a Népszava vélemény-rovatában, öregfiúként pedig elég gyakran futottunk össze a Szabó Ervin Könyvtárban. Két benyomás rögzült bennem. Az egyik az, hogy rögtönözve is nyomdakészen fogalmazott, a másik meg az, hogy ontotta magából a művelt ember kikristályosodott gondolatait.

Ezt az ujiras.hu olvasói is megtapasztalhatják. Van miből válogatni, a legutóbbi három évtized sajtójából harmincegy eszmefuttatását vettem bele a Lefülelt mondatok című szállóige-gyűjteménybe. Ezzel második a szintén 1930-ban született Bodor Pál mögött (most már egyikük sem gyarapíthatja az ütős mondatok számát). E termékenység dühítő lehetett azok számára, akik egész életükben nem képesek egyetlen szellemes mondatot kipréselni magukból. Ha a heti összeállításokban közöltem tőle valamit, sokszor tűnődtem, vajon minek is kéne nevezni.

Műfordítónak? Dramaturgnak? Irodalomtörténésznek? Rocktörténésznek? A zsidókérdés szakértőjének? Művelődéstörténésznek? Esetleg írónak? Bár többnyire nem szépirodalmi műfajokban dolgozott, írószemmel látta a világot. Ez abban is megnyilvánult, hogy majd' mindig drámaibbá sarkította, fiktív elemekkel dúsította a valóságot. Gyakran váltotta ki a tényekhez körmondatokban ragaszkodó szobatudósok utálatát. Igazi műfaja az esszé volt, amelyet magyarul kísérletnek nevezhetünk. Átmenetnek a művészet és a tudomány között.

Fullánkos modorú emberként volt véleménye a koráról és a kortársairól. Ezt el is mondta, meg is írta rólunk - rajtunk köszörülte a nyelvét. Bosszantó, szórakoztató és tartalmas életművet hagyott maga után. Halála után is lesznek olvasói.

Tíz mondat Ungvári Tamástól

A történelmet a győztes írja, a törvénykönyvet a hatalom.
(Magyar Hírlap, 1993. december 21.)

A színész nem más, mint két lábon járó hang.
(Népszabadság, 1998. december 11.)

Amerika rémes, de működik.
(Magyar Televízió, 2006. július 30.)

A demokrácia nem a többség uralma, hanem a kisebbség védelme.
(168 Óra, 2008. január 3.)

A véletlennek is van tudománya. Úgy hívják, hogy statisztika.
(Magyar Rádió, 2010. december 7.)

A tapintat nem jó műsor. *(ATV, 2013. szeptember 18.)*

Politikában a szándék mindig hátsó. *(ATV, 2014. augusztus 19.)*

Az árnyaljuk szóban benne van a nyalás ára.
(Klubrádió, 2016. június 14.)

A tudomány nehezen találja a szavakat.
(Klubrádió, 2017. január 13.)

A túlélés a legnagyobb kunszt. *(Facebook.com, 2018. július 25.)*